Parlament Europejski
2019-2024

Dokument z posiedzenia

B9-0276/2019

17.12.2019

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczenia wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

zgodnie z art. 132 ust. 2 Regulaminu

w sprawie brutalnego stłumienia niedawnych protestów w Iranie
(2019/2993(RSP))

Cornelia Ernst, Manuel Bompard
w imieniu grupy GUE/NGL

B9-0276/2019

Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie brutalnego stłumienia niedawnych protestów w Iranie
(2019/2993(RSP))

Parlament Europejski,

– uwzględniając wcześniejsze rezolucje w sprawie Iranu, zwłaszcza rezolucję z 19 września 2019 r. w sprawie Iranu, w szczególności sytuacji obrońców praw kobiet i uwięzionych obywateli UE o podwójnym obywatelstwie[1], z 14 marca 2019 r. w sprawie Iranu, w szczególności sytuacji obrońców praw człowieka[2], z 13 grudnia 2018 r. w sprawie Iranu, w szczególności sprawy Nasrin Sotude[3], z 31 maja 2018 r. w sprawie sytuacji osób posiadających podwójne – unijne i irańskie – obywatelstwo, uwięzionych w Iranie[4], z 3 kwietnia 2014 r. w sprawie strategii UE wobec Iranu[5], z 8 października 2015 r. w sprawie kary śmierci[6] oraz z 25 października 2016 r. w sprawie strategii UE wobec Iranu po zawarciu porozumienia w sprawie energii jądrowej[7],

– uwzględniając wydane w imieniu UE oświadczenie wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Josepa Borrella Fontellesa z 8 grudnia 2019 r. w sprawie niedawnych protestów w Iranie,

– uwzględniając oświadczenie rzecznika z 21 listopada 2019 r. w sprawie wydarzeń w Iranie,

– uwzględniając wytyczne UE w sprawie kary śmierci, tortur i wolności wypowiedzi w internecie i poza nim,

– uwzględniając wytyczne UE w sprawie obrońców praw człowieka,

– uwzględniając raport specjalnego sprawozdawcy ONZ z 30 stycznia 2019 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka w Islamskiej Republice Iranu,

– uwzględniając sprawozdanie sekretarza generalnego ONZ z 8 lutego 2019 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka w Islamskiej Republice Iranu,

– uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka,

– uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych,

[1] Teksty przyjęte, P9_TA(2019)0019.
[2] Teksty przyjęte, P8_TA(2019)0204.
[3] Teksty przyjęte, P8_TA(2018)0525.
[4] Teksty przyjęte, P8_TA(2018)0231.
[5] Dz.U. C 408 z 30.11.2017, s. 39.
[6] Dz.U. C 349 z 17.10.2017, s. 41.
[7] Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 86.

– uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,

A. mając na uwadze, że po wycofaniu się prezydenta Donalda Trumpa ze Wspólnego wszechstronnego planu działania (JCPOA) w maju 2018 r. Stany Zjednoczone przywróciły sankcje gospodarcze wobec Iranu; mając na uwadze, że prezydent D. Trump powiedział, że chce wywrzeć „maksymalną presję" na rząd Iranu „w celu zmuszenia go do renegocjacji porozumienia"; mając na uwadze, że w maju 2019 r. rząd USA przywrócił wtórne sankcje wobec głównych importerów irańskiej ropy naftowej, które uniemożliwiają krajom trzecim jej zakup; mając na uwadze, że prezydent D. Trump powiedział, że decyzja ta „ma na celu uniemożliwienie eksportu ropy naftowej z Iranu i pozbawienie reżimu głównego źródła dochodów"; mając na uwadze, że 14 lutego 2019 r. sekretarz stanu USA Mike Pompeo powiedział CBS News, że „sytuacja w Iranie się pogarsza [dzięki sankcjom USA], i jesteśmy przekonani, że doprowadzi do buntu i wpłynie na postępowanie władz"; mając na uwadze, że Brian Hook, odpowiedzialny za politykę Stanów Zjednoczonych wobec Iranu, przyznał: „[p]owinniśmy uznawać prawa człowieka za ważny element stosunków USA z Chinami, Rosją, Koreą Północną i Iranem", ponieważ „wywieranie nacisku w kwestii praw człowieka nakłada na te kraje dodatkowe koszty, wymusza reakcję i odbiera im inicjatywę ze strategicznego punktu widzenia"; mając na uwadze, że w grudniu 2019 r. Stany Zjednoczone nałożyły sankcje na największe przedsiębiorstwo żeglugowe i największe linie lotnicze w Iranie w odwecie za rzekome wspieranie Teheranu w budowie rakietowych pocisków balistycznych, co stanowi naruszenie sankcji ONZ;

B. mając na uwadze, że przywrócenie sankcji USA w 2018 r., w szczególności nałożonych na sektor energetyki, transportu morskiego i finansów, szczególnie odbiło się na eksporcie ropy naftowej, który jest najważniejszym źródłem dewiz dla Iranu; mając na uwadze, że według danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) w 2018 r. w wyniku sankcji irański produkt krajowy brutto (PKB) obniżył się o 4,8 % i przewiduje się, że w 2019 r. zmniejszy się o kolejne 9,5 %;

C. mając na uwadze, że USA ograniczyły dostęp Iranu do światowych rynków finansowych przez wpisanie około 20 irańskich instytucji na specjalną listę globalnych terrorystów (SDGT – Specially Designated Global Terrorists), i co najmniej 37 prywatnych i państwowych irańskich banków oraz państwowego przedsiębiorstwa naftowego Iranu na listę osób i podmiotów objętych sankcjami (SDN – Specially Designated Nationals and Blocked Persons List); mając na uwadze, że każde przedsiębiorstwo, które zawiera transakcje z SDN może zostać pociągnięte do odpowiedzialności w USA, co stwarza poważne ryzyko dla przedsiębiorstw, banków i globalnych instytucji finansowych, bez których import towarów do Iranu jest niemożliwy, w tym podstawowych leków i sprzętu medycznego;

D. mając na uwadze, że rezerwy dewizowe Iranu zmniejszyły się do 86 mld USD, czyli o 20 % poniżej poziomu z 2013 r.; mając ponadto na uwadze, że według wysokiego rangą amerykańskiego urzędnika Briana Hooka Iran ma dostęp do jedynie 10 % tych rezerw ze względu na ograniczenia nałożone na sektor finansowy;

E. mając na uwadze, że irańska waluta (IRR) straciła 50 % wartości w stosunku do dolara amerykańskiego od momentu wycofania się USA z porozumienia jądrowego; mając na uwadze, że spadek wartości IRR przypisuje się problemom gospodarczym Iranu oraz

wysokiemu zapotrzebowaniu na dewizy wśród Irańczyków, których oszczędności topnieją, drastycznie obniżając ich siłę nabywczą;

F. mając na uwadze, że w 2017 r. prezydentowi H. Rouhaniemu udało się obniżyć poziom inflacji do 9 %; mając na uwadze, że zgodnie z szacunkami MFW inflacja gwałtownie wzrosła do poziomu 30,5 % w 2018 r. i według prognoz wyniesie 35,7 % w 2019 r.; mając na uwadze, że Bank Światowy stwierdził, iż inflacja w Iranie jest szczególnie wysoka w odniesieniu do artykułów spożywczych, przy czym produkty mięsne były o 116 % droższe w ujęciu rocznym w kwietniu 2019 r., a ludność wiejska ucierpiała szczególnie dotkliwie; mając na uwadze, że Urząd Statystyczny Iranu poinformował, że pod koniec października 2019 r. dwunastomiesięczna stopa inflacji ujęta we wskaźniku cen konsumpcyjnych dla gospodarstw domowych wynosiła 42 %; mając na uwadze, że ceny żywności i napojów wzrosły o 61 % w ujęciu rocznym;

G. mając na uwadze, że nałożone na irańskie banki sankcje USA drastycznie ograniczają zdolność Iranu do finansowania importu pomocy humanitarnej, co poważnie zagraża zdrowiu Irańczyków i ogranicza ich dostęp do podstawowych leków, a niemal na pewno przyczynia się do poświadczonych niedoborów leków niezbędnych pacjentom cierpiącym na padaczkę, jak i do ograniczonego wyboru leków do chemioterapii dla chorych na raka; mając na uwadze, że z powodu sankcji najbardziej cierpią osoby dotknięte rzadkimi chorobami i/lub chorobami wymagającymi specjalistycznego leczenia, które nie są w stanie nabyć wcześniej dostępnych leków lub produktów, w tym osoby cierpiące na białaczkę, *epidermolysis bullosa* lub epilepsję, a także osoby cierpiące na przewlekłe urazy oka spowodowane działaniem broni chemicznej stosowanej w konflikcie irańsko-irakijskim;

H. mając na uwadze, że UE potwierdziła swój udział w JCPOA, w tym przestrzeganie postanowień dotyczących handlu i inwestycji zagranicznych, oraz podjęła działania na rzecz ochrony legalnego handlu i interesów gospodarczych UE; mając na uwadze, że najważniejszym z nich jest INSTEX – instrument wsparcia wymiany handlowej – europejski instrument specjalnego przeznaczenia (SPV), którego celem jest kontynuowanie handlu z Iranem; mając na uwadze, że wszystkie te działania nie przyniosły skutku z powodu asymetrycznej współzależności Europy od gospodarki USA, wielkości rynku amerykańskiego oraz globalnej roli dolara amerykańskiego; mając na uwadze, że UE musi pilnie rozpocząć budowanie własnej strategicznej autonomii w takich dziedzinach jak handel i systemy bankowe;

I. mając na uwadze, że w lipcu 2019 r. specjalny sprawozdawca ONZ ds. sytuacji w zakresie praw człowieka w Iranie stwierdził, że jest „zaniepokojony nie tylko tym, że sankcje i ograniczenia bankowe niekorzystnie wpłyną na bezpieczeństwo żywnościowe oraz dostępność i dystrybucję leków, sprzętu i produktów farmaceutycznych, ale wyraża również zaniepokojenie ich potencjalnym negatywnym wpływem na operacje i programy realizowane w tym kraju przez ONZ i inne podmioty”;

J. mając na uwadze, że w 2019 r. stopa bezrobocia w Iranie wzrosła z 14,5 % w 2018 r. do 16,8 %;

K. mając na uwadze, że w listopadzie 2019 r. rząd irański niespodziewanie ogłosił, że zredukuje dopłaty do paliwa o 50 % oraz że kierowcy samochodów prywatnych będą

mogli kupować tylko 60 litrów miesięcznie; mając na uwadze, że w ten sposób rząd Iranu postępował zgodnie z zaleceniami MFW zawartymi w konsultacjach na podstawie art. IV z 2018 r.; mając na uwadze, że wzrost cen paliwa dodatkowo pogorszył zatrważającą sytuację gospodarczą i społeczną spowodowaną sankcjami nałożonymi przez USA;

L. mając na uwadze, że 15 listopada 2019 r. w ponad 100 miejscach w całym Iranie rozpoczęły się protesty po ogłoszeniu podwyżki cen paliwa o 50 %; mając na uwadze, że według Wysokiej Komisarz ONZ ds. Praw Człowieka (UNHCHR) pojawiły się sprzeczne doniesienia o co najmniej jednej uzbrojonej osobie wśród protestujących;

M. mając na uwadze, że według doniesień ONZ siły bezpieczeństwa zareagowały na protesty zbyt brutalnie, stosując armatki wodne, gaz łzawiący, pałki, a w niektórych przypadkach ostrą amunicję przeciwko nieuzbrojonym demonstrantom, którzy nie powodowali bezpośredniego śmiertelnego zagrożenia lub poważnych obrażeń; mając na uwadze, że według doniesień funkcjonariusze milicji Basij i Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej strzelali do demonstrantów;

N. mając na uwadze, że według źródeł ONZ podczas pięciu dni demonstracji, w których według oficjalnych źródeł rządowych udział wzięło od 120 tys. do 200 tys. osób, co najmniej 208 z nich zostało zabitych, w tym 13 kobiet i 12 dzieci; mając na uwadze, że według niektórych doniesień ofiar śmiertelnych było dwa razy więcej, ale Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka (OHCHR) nie było w stanie tego potwierdzić;

O. mając na uwadze, że według niektórych doniesień, do których dostęp miało OHCHR, osobom rannym lub które odniosły obrażenia podczas tłumienia demonstracji, odmawia się opieki medycznej w areszcie;

P. mając na uwadze, że według doniesień w 28 z 31 prowincji Iranu aresztowano co najmniej 7 tys. osób od wybuchu masowych protestów 15 listopada 2019 r.; mając na uwadze, że Wysoka Komisarz ds. Praw Człowieka stwierdziła, że jest „bardzo zaniepokojona tym, jak te osoby są traktowane, naruszaniem ich prawa do rzetelnego procesu sądowego oraz tym, że wiele z nich może zostać oskarżonych o przestępstwa, za które grozi kara śmierci, a ponadto warunkami, w jakich są przetrzymywane”; mając na uwadze, że według doniesień służby bezpieczeństwa nadal dokonują aresztowań w całym kraju, wyciągając ludzi z domów i z pracy;

Q. mając na uwadze, że OHCHR donosi o zastraszaniu dziennikarzy, którzy próbują relacjonować sytuację zarówno w kraju, jak i za granicą, a krewni irańskich dziennikarzy, którzy pracują dla kanałów informacyjnych poza Iranem, są wzywani i otrzymują pogróżki od funkcjonariuszy wywiadu;

R. mając na uwadze, że według OHCHR wielu aresztowanych demonstrantów nie ma dostępu do adwokata; mając na uwadze doniesienia o przeludnieniu i trudnych warunkach w aresztach, których funkcję w niektórych miastach pełnią koszary wojskowe, obiekty sportowe i szkoły, z powodu braku miejsca w ośrodkach detencyjnych;

S. mając na uwadze, że 16 listopada 2019 r. władze Iranu niemal zupełnie zablokowały

komunikację internetową i środki komunikacji online między osobami przebywającymi w Iranie, uniemożliwiając przepływ informacji na temat brutalnych represji; mając na uwadze, że blokada komunikacji internetowej stanowi naruszenie podstawowego prawa dostępu do informacji;

1. głęboko ubolewa nad śmiercią tak wielu niewinnych osób i wyraża głęboką solidarność z rodzinami ofiar śmiertelnych lub rannych;

2. z całą surowością potępia ataki na protestujących, którzy korzystali z przysługującego im prawa do wolności słowa, zrzeszania się i pokojowego zgromadzania; wzywa władze Iranu do poszanowania tych praw oraz do zachowania jak największej powściągliwości w reagowaniu na protesty, zgodnie z odpowiednimi normami i standardami międzynarodowymi; wzywa władze Iranu, aby w całości wdrożyły Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych, którego Iran jest sygnatariuszem; podkreśla, że brak jest uzasadnienia dla stosowania przemocy wobec osób cywilnych;

3. wzywa władze Iranu do przeprowadzenia szybkich, niezależnych i bezstronnych dochodzeń w sprawie wszystkich popełnionych naruszeń, w tym zabijania demonstrantów i zgłoszonych przypadków śmierci i złego traktowania w areszcie, oraz nalega, aby sprawcy zostali pociągnięci do odpowiedzialności;

4. wzywa władze Iranu do natychmiastowego zwolnienia z aresztu wszystkich demonstrantów, których arbitralnie pozbawiono wolności, oraz do zagwarantowania im rzetelnego procesu sądowego, w tym dostępu do wybranego przez nich adwokata na etapie dochodzenia;

5. wzywa rząd Iranu do poszanowania prawa Irańczyków do wolności słowa, pokojowego zgromadzania się i zrzeszania się, a poza tym do zbadania nadużyć i do zdecydowanego ograniczenia użycia przemocy przez siły bezpieczeństwa, zgodnie z odpowiednimi międzynarodowymi normami i standardami;

6. potępia uniemożliwianie dostępu do informacji lub ich rozpowszechniania w internecie z naruszeniem międzynarodowego prawa dotyczącego praw człowieka, a także wzywa Iran do powstrzymania się od takich działań i ich zaprzestania;

7. potępia decyzję USA z 8 maja 2018 r. o wycofaniu się z JCPOA, surowe sankcje nałożone na Iran oraz strategię, której celem jest wymuszenie upadku reżimu w Iranie;

8. zwraca uwagę na negatywny wpływ sankcji na sytuację gospodarczą i społeczną w Iranie, która dotyka głównie zwykłych obywateli i ich praw gospodarczych i społecznych; wzywa UE do zainicjowania poważnego międzynarodowego dialogu na temat sankcji w świetle ich katastrofalnych skutków dla ludności;

9. przypomina, że prawa człowieka są powszechne i niepodzielne, i potępia instrumentalizację tych praw do celów geopolitycznych lub gospodarczych; odrzuca działania międzynarodowe, które naruszają cele i zasady Karty Narodów Zjednoczonych we wszystkich jej aspektach;

10. potwierdza, że poszanowanie praw człowieka jest zasadniczym elementem rozwoju

stosunków UE–Iran; apeluje o wysłanie delegacji Parlamentu do Teheranu, która zasygnalizuje zaniepokojenie ostatnimi wydarzeniami i omówi wspólne problemy;

11. wzywa do podjęcia wysiłków na rzecz pojednania i dialogu regionalnego, kontroli zbrojeń i rozbrojenia;

12. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Rządowi i parlamentowi Iranu, Radzie, Komisji, Wiceprzewodniczącemu Komisji / Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa oraz Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych (ESDZ).